

Rubió davant la tomba de Forestier.

Forestier

NICOLAU M. RUBIÓ I TUDURÍ

Des dels anys 1915 i 1916 fins a la Guerra Civil, el nom de Forestier fou popular a Barcelona. Després, per llei natural, el seu record s'ha anat esmorçant, encara que es conserva viu entre els especialistes de la nostra jardineria. Vaig treballar amb Forestier des del dia de la seva arribada a la nostra ciutat. Permeteu-me que evocui en aquestes pàgines alguns dels records que en conservo.

Abril del 1915. El primitiu projecte de l'Exposició d'Indústries Elèctriques, que havia preconitzat Joan Pich i Pon, s'havia convertit en intent d'Exposició Universal gràcies a la intervenció de Francesc Cambó i dels seus amics de la Lliga Regionalista. Malgrat el fet de trobar-se en curs aleshores i amb terrible intensitat la Guerra Europea, els comissaris de l'Exposició volgueren fer les coses en gran: estengueren les seves ambicions per dilatats espais de la muntanya de Montjuïc i, és clar, s'adonaren de la importància que tindria per a la futura exposició el tractament de la seva jardineria.

Dels dos comissaris, senyors Pich i Cambó, aquest darrer era, sens dubte, el més "idealista". Advertit de l'estat de letarg en què havia quedat la jardineria barcelonina —passats ja els dies gloriosos del gran Oliva— continuàvem amb els darrers residus del Jardí del XIX, de l'estil mixt, mescla de geomètric i paisatgista, que havia produït, a mans de Fontserè i del mateix Oliva, el Parc de la Ciutadella, que fou meravella al seu temps, però que l'Exposició del 1889 féu malbé greument i que encara ho fou més per les descurances de la postexposició.

Calia donar nova vida a la nostra jardineria. Cambó, gran amic del famós pintor Josep Maria Sert, que s'estava a París, en va rebre el consell de cridar, per a la tasca en qüestió, el director de Parcs de París —*conservateur* era el seu títol—, Mr. J.C.N. Forestier, Jean Claude Nicolas en totes les lletres. Forestier era ja molt conegut; no només havia remodelat, amb èxit sorollós, el Parc de Bagatelle, a la capital de França, sinó que havia treballat a Buenos Aires, a l'Havana, a Rabat per al general Liautey i, a Espanya, per a la futura exposició de Sevilla, als jardins de María Luisa.

En fi, Forestier va venir a Barcelona. El meu pare, Marià Rubió i Bellver, enginyer militar, havia estat nomenat assessor tècnic per la Junta de l'exposició i tenia per tant una decisiva responsabilitat executiva en els treballs a realitzar. Preveïé que Forestier necessitaria un ajudant a Barcelona. Jo acabava, aleshores, la carrera d'arquitecte. No hi havia consignació ni, per tant, sou possible per a aquest ajudant de Forestier: la solució, que l'"agraciat", de franc, fos jo.

El meu pare em presentà a Forestier, a Miramar. En aquell Miramar d'aleshores, amb el vell restaurant i

el paisatge fatigat de suburbi no gaire ben freqüentat. Primera sorpresa per a mi: el personatge francès, imponent des de lluny, era la jovialitat en persona. Ens férem amics a l'instant, entre anècdotes de la Guerra Europea (el meu pare escrivia a "La Vanguardia", cròniques militars, i era francòfil), noms de plantes en llatí que jo no havia sentit en ma vida i racargolades frases en un castellà pintoresc, que Forestier pronunciava amb còmica desimboltura.

Ens posàrem a treballar sense trigança en aquell clima de bon humor; entretallat, això sí, per explosions terribles de disgust i de desaprovació quan alguna cosa anava malament:

Les aportacions de Forestier a la nostra jardineria foren moltes. En l'aspecte formal desterrà els antiquats parterres sobreelevats —les "coques", com alguns en deien—, reintroduí la geometria senzilla dels nostres vells vergers així com les terrasses unides per escales. Quant a plantes, n'introduí una infinitat, enriquint considerablement, meravellosament, la nostra flora hortícola.

No crec que sigui aquest el lloc apropiat per donar una exhaustiva relació de les espècies i varietats que Forestier introduí o reintroduí a Barcelona. Ompliríem pàgines senceres amb aquesta relació. Així, de memòria ràpida, citaré la *Tipuana*, el *Fraxinus Berlandieriana*, l'*Echium Fastuosum*... a dotzenes. L'*Stenotaphrus americanus*, que dugué de Sevilla amb el nom de "gramón", en realitat ja s'havia cultivat en temps d'Oliva; en restaurar la plantació del "Gurugú" o muntanya de Montserrat, al Parc de la Ciutadella, el 1926, descobrirem, en un racó, uns exemplars d'aquesta grama que tan s'estengué arran de la seva reintroducció per Forestier.

En el camp de les plantes vivaces, l'aportació deguda a Forestier fou extraordinària. Pot dir-se que en la jardineria de Barcelona eren, aleshores, gairebé desconegudes. Imperaven aquí les plantes de mosaicultura; el Viver Municipal, al carrer de Wad-Ras, es dedicava, tret de rares excepcions, a multiplicar aquestes menudes plantes de mosaic. En rosers, també fou Forestier conspicu introductor. Havia creat el Concurs de Roses de Bagatelle, i induí el nostre gran rosarista Pere Dot a presentar-s'hi, cosa que féu amb magnífic èxit.

L'obra principal de Forestier, entre nosaltres, s'assentà al Parc de Montjuïc. No és que es pugui dir que en la seva totalitat el parc fos obra personal seva: Amargós n'havia traçat el passeig principal, fins a Miramar; Puig i Cadafalch s'ocupava de la gran perspectiva d'entrada, des de la plaça d'Espanya. El que és més Forestier es troba a la terrassa de Miramar, en la remodelació dels jardins Laribal, en el conjunt de la Font

del Gat, i el Teatre Grec (projectat per Forestier i executat per Ramon Reventós).

Fora de Montjuïc, la plaça d'armes del Parc de la Ciutadella és, sens dubte, la cosa més important que Forestier ha deixat a la nostra ciutat. El Parc del Guinardó fou objecte d'un dels seus projectes menors.

També treballà a jardins privats: per al marquès d'Alèlla, per a J.J. Ferrer-Vidal Güell.

Víctima, una més, de les nostres discòrdies civils, Forestier, dut per Cambó, fou acomiadat pel primer ajuntament produït pel règim de Primo de Rivera. Així, doncs, la seva tasca a Barcelona fou feta entre els anys 1915 i 1923. Vaig procurar continuar la seva obra. El gran alcalde baró de Viver, que succeí el primer ajuntament de la Dictadura, em féu costat en tot allò que era possible. Personalment vaig fer freqüents viatges a París per consultar Forestier. L'any 1929, quan l'Exposició estava a punt d'inaugurar-se, el meu pare aconseguí de l'alcalde i del marquès de Foronda, comissari de l'Exposició, que convidessin Forestier a tornar a Barcelona per recollir la gran part dels lloers que li corresponien per l'èxit del certamen. Forestier morí a París l'altre any. L'arquitecte Reventós i jo assistírem a l'enterrament.

Aquest gran amic de Barcelona havia nascut, setanta anys abans, a Aix-les-Bains, a la Savoia francesa. Entre els seus avantpassats Forestier citava amb orgull el "general baró Forestier", de l'exèrcit de Napoleon Bonaparte. Segons Forestier, el baró, amb la seva brigada, havia estat de guarnició a Cuenca i insistí una vegada perquè el meu germà Ferran el dugués en aquella ciutat. Quan va ser-hi s'alegrà molt en comprovar —digué— que força noies de la població tenien ulls blaus i eren rosses declarades. "Herència —pretengué— dels

regiments normands que componien la brigada del general baró Forestier."

Era, el nostre amic, home més aviat baix, dotat de cert ventre. Duia barba, entre rossa i blanca, no gaire poblada. Els ulls eren vius i la boca maliciosa. Li agradava molt l'alta societat —la de París i la de Barcelona. S'hostatjà, fins al 1919, a l'aleshores noble hotel de les Quatre Nacions. Després d'aquell any, que el Ritz s'inaugurà, passà a hostatjar-se en aquest darrer.

Mentre s'hostatjà al Quatre Nacions, a la Rambla, gairebé al davant del teatre Principal, féu un ús discret de les comoditats que el barri oferia. Em portà un parell de tardes a veure'l jugar, crec que al *baccara*, a l'aleshores famós Eden Concert. Molts vespres em convidava a fer el te al restaurant Royal, a la Rambla dels Estudis. S'hi reunien alguns grupets elegants, al caliu, per dir-ho així, de cert nombre de senyorettes, d'aire distingit, que la guerra havia dut, de París, al clima, més propici per a les seves habilitats, que aleshores regnava a Barcelona. Quan es traslladà al Ritz, deixàrem el Royal quasi del tot.

Fou Forestier home pulcre en el vestir i sovint es proveïa a la sastreria Morell, de la plaça del Teatre. Hi era molt popular, pel seu bon humor i pel seu castellà hilarant. Es féu gran amic del senyor Pere, veritable institució de la casa.

Per acabar diré que, en política francesa, era un conservador acèrrim, però volterrià militant. Mai no el vaig veure anar a missa. D'altra banda, com molts francesos de la seva classe, no comprenia res del problema regionalista o autonomista... Recordo que, en ocasió d'alguna manifestació catalanista a la plaça de Sant Jaume, es dedicà a descobrir els racons de la plaça que quedaven buits, per presentar-me'ls com a prova del poc arrelament de l'ideal nacionalista entre els ciutadans de Barcelona. Cosa que no li impedia de ser, a la pràctica, un fervent amic de la nostra ciutat.

Als seus contactes amb el món artístic català, fou amable i també agradablement rebut. El seu millor amic, entre els nostres artistes, crec que fou Miquel Utrillo, el de Sitges. Un altre amic: Oleguer Junyent. Vaig sentir per aquell temps poques males crítiques de l'obra de Forestier, tal vegada una sola: la d'un escultor molt afecte al classicisme, que, en la visita a les obres de Montjuïc, es lamentà que no s'hi haguessin fet un Versalles, amb grans perspectives en terreny pla. Però aquesta fou una crítica a la mare Naturalesa.

"Quaderns" agraeix al Servei Municipal de Parcs i Jardins la seva col·laboració amb aquest article inèdit que va escriure N.M. Rubió i Tudurí per a la revista "Parques y Jardines" dirigida per Joaquim M. Casamor i que en el seu moment no es va arribar a publicar.